

**Vladas
Kuzma**

Vladas Kuzma buvo vienas iš trylikos pirmųjų Lietuvos mokslų akademijos akademikų, talentingas chirurgas, medicinos daktaras (1932), profesorius (1940), Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Hospitalinės chirurgijos katedros vedėjas (1940–1942).

Gimė 1892-10-15 Rėkliuose, Raguvos valsčiuje, Panevėžio apskrityje. Mirė 1942-06-08 Kaune.

Baigęs Panevėžio realinę gimnaziją, 1913 m. įstojo į Saratovo universiteto Fizikos-matematikos fakultetą. Po dviejų mėnesių perėjęs į Dorpatą (Tartu) universiteto Medicinos fakultetą studijavo jame 1914–1918 metais. Tuo metu ten dirbo nemažai garsių mokslininkų – prof. F. Rauberis, prof. A. Cege-Montoifelis. Baigęs keturis kursus, atvyko į Panevėžio ligoninę, kur tuo metu dirbęs gydytojas P. Mažylis priėmė jį gydytoju. 1920 m. atvykęs į Kauną įsidarbino gydytoju ordinatoriumi Valstybinėje miesto ligoninėje, lankė Aukštuosius kursus, dėstė Gailestingųjų seselių kursuose be atlyginimo. Gydytojo karjerą V. Kuzma pradėjo net neturėdamas mediko diplomo, nes Pirmasis pasaulinis karas nutraukė jo medicinos studijas Dorpatą (Estija) universitete. Persikėlęs į Kauną, lankė Aukštuosius kursus, dėstė Gailestingųjų seselių kursuose be atlyginimo. 1923 m. Lietuvos universiteto Medicinos fakultete išlaikė valstybinius egzaminus ir į Chirurgijos katedrą buvo priimtas dirbti asistentu. 1925 m. V. Kuzma stažavosi Vienoje, prof. A. Eiselbergo klinikoje, kur atliko eksperimentus, domėjosi audinių regeneracija ir persodinimu. Taip pat lankėsi Budapešto ir Prahos klinikose. 1926 m. Paryžiuje specializavosi profesoriaus P. Mariono klinikoje, pradėjo rengti daktaro disertaciją. 1926 m. grįžo į Lietuvą kaip subrendęs ir autoritetą turintis chirurgas. Paryžiuje pradėtos rengti disertacijos neskubėjo ginti, stengėsi savo prielaidas kuo tiksliau pagrįsti eksperimentais, todėl ją paskelbė tik 1932 metais. Šioje 200 puslapių monografijoje aptartos penkiems disertanto ligoniams atliktos sudėtingos operacijos, padarytos išvados ir apibendrinimai, taip pat pateikti 22 autoriaus atspausdinti moksliniai straipsniai. 1933 m. V. Kuzmai suteiktas docento vardas. 1923 m. jis pirmasis Lietuvoje perpylė kraują, propagavo kraujo konservavimą. Tyrė tulžies pūslės akmenligę, operacinį jos gydymą, išrado originalų skrandžio operavimo būdą. Nagrinėjo reumatologijos, ortopedijos, kaulų tuberkuliozės, onkologijos klausimus. Skaitė pranešimus Vakarų Europos konferencijose. Buvo chirurgas virtuozas, novatorius, daugelio chirurgijos kryptių pradininkas. V. Kuzmą galima laikyti transplantologijos pradininku Lietuvoje, 1927–1929 m. jis vykdė eksperimentines inksto laisvojo segmento auto-, alo-, ksenotransplantacijas. 1937 m. apsigyveno naujai pastatytame name Poškos g. 14. Pirmajame aukšte gyveno su šeima, o antrajame įrengė modernią 10 lovų ligoninę. Nuo 1940 m. buvo profesorius, I chirurgijos klinikos vedėjas, Lietuvos MA narys. Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakultete 15 metų dėstė bendrąją chirurgiją. Kauno klinikose ir kitose miesto ligoninėse

išoperavo apie 20 000 ligonių, daugeliui išgelbėdamas gyvybę. Savo patirtimi V. Kuzma noriai dalijosi su kolegomis, būsimaisiais gydytojais. Vokiečių okupacijos metais atleistas iš Kauno universiteto dirbo miesto ligoninėje. Publikavo apie 70 mokslo darbų ortopedijos, traumatologijos, onkologijos, urologijos, neurochirurgijos temomis žurnaluose „Medicina“, „Kova su džiova“ ir kt. Išleido knygas: „Žvilgsnis į biologinės krypties išsivystymą klinikos ir praktikos medicinoje“ (1926), „Inkstų ir šlapimo takų atstatymo klausimu“ (1932), „Skrandžio ir dvylikapirštės žarnos opų bei vėžligės chirurgiško gydymo klausimu“ (1940), „Skausmas ir skausmo malšinamosios priemonės“ (1948) ir kt.

Daugumos amžininkų atmintyje V. Kuzma yra išlikęs kaip idealistas, nes iš privačiai atvykstančių ligonių jis imdavo kelis kartus mažesnę užmokesčių nei kiti to meto medikai. Jei sunegalvodavo tie, kuriuos jis ypač gerbė – menininkai, dvasininkai, kultūriniam gyvenimui atsidavę visuomenininkai, V. Kuzma atlyginimo atsisakydavo visai. Už vizitus pas chirurgą nemokėdavo ir neturtingi žmonės. Priešingai, kai kurie varguoliai net patys litą kitą iš gydytojo gaudavo, jei šis pastebėdavo, jog ligoniui labai stinga pinigų. Garsiausias tarpukario gydytojas jautė nepaprastai didelę atsakomybę už kiekvieną ligonį, kiekvieną atliktą operaciją, dėl to nuolatos gilino savo žinias, daug skaitė. Jam rūpėjo ne tik chirurgija, bet ir kitos medicinos mokslo sritys. Studentų atmintyje V. Kuzma išliko kaip dėstytojas, per paskaitas kalbėjęs bemaž greitakalbe. Taip jis elgdavosi sąmoningai, kad aprėptų kuo daugiau medžiagos ir papasakotų kuo daugiau atsitikimų iš savo praktikos. Mirė 49-erių savo darbo vietoje. V. Kuzmos atminimas gyvas tiek Lietuvos medikų bendruomenėje, kiek visuomenės atmintyje. Jo atminimas įamžintas daugelyje vietų. 1968 m. Kauno Senamiestyje ant buvusios Kauno miesto ligoninės pastato, kuriame 1919–1940 m. dirbo chirurgas prof. Vladas Kuzma, buvo pritvirtinta memorialinė lenta. 2002 m. minint 110-ąsias gimimo metines, ant namo, kuriame 1937–1942 m. gyveno V. Kuzma (D. Poškos g. 14), pakabinta memorialinė lenta su bareljefu (skulpt. Stasys Žirgulis). 1982 m. LSMU ligoninės Kauno klinikos Centriniuose rūmuose (Eivenių g. 2), III aukšte prie įėjimo į Ausų-nosies-gerklų skyrių, atidengtas metalinis bareljefas su įrašu: „Akademikas chirurgas Vladas Kuzma, 1892–1942“ (skulpt. Leonas Žuklys). 1986 m. LSMU KK Chirurgijos klinikoje atidengtas jo biustas su įrašu: „Pirmasis chirurgijos klinikos vadovas profesorius dr. Vladas Kuzma, 1892–1942“ (skulpt. Vladas Žuklys). 1988 m. buvusi Panevėžio gatvė Kauno Senamiestyje pavadinta jo vardu. 2001 m. Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje Kaune (Rotušės a. 28) buvo parengta V. Kuzmai skirta ekspozicija. Salėje „Medicina Lietuvos Respublikoje 1918–1940 metais“ eksponuojamas V. Kuzmos darbo kabinetas ir jo asmeniniai daiktai: darbo stalas, portretas; nišose sudėti profesoriaus chirurginiai įrankiai, dokumentai, nuotraukos. 2011 m. surengtoje Kauno visuomenės apklausoje V. Kuzma pateko į iškiliausių tarpukario Kauno gyventojų dešimtuką.

Parengė akad. Limas Kupčinskas ir
LMA BMGMS mokslinė sekretorė dr. Jadvyga Olechnovičienė

Naudoti šaltiniai:

Zykas, V. Chirurgai ir akademinės chirurgijos raida Kaune 1919–1940 metais. Lietuvos chirurgija. 2014. 13 (3): 204–214.

Kutanovaitė, O.; Kuzminskaitė, V.; Podkopajev, A.; Sirvydis, V. J. Prieškario Lietuvoje (1920–1940 metais) vykdytų medicininių eksperimentinių tyrimų istorija. Medicinos teorija ir praktika. 2013. T. 19(4): 393–397. Prieiga per internetą: <http://kauno.diena.lt/naujienos/kaunas/miesto-pulsas/iskiliausias-tarpukario-kaunietis-stebukladarys-baltu-chalatu-335930>